

O istorie a Drapelului României

Drapelul României este un tricolor în albastru, galben și roșu, având culorile dispuse în benzi verticale, de dimensiuni egale. Ca simbol vexilologic românesc, tricolorul albastru, galben, roșu este relativ recent, el apărând în prima jumătate a secolului al XIX-lea.

Cele „trei culori“ ale drapelului românesc reprezintă o moștenire veche, originea lor aflându-se chiar în culorile stindardului cu balaur, creat de daci și preluat apoi de romani între însemnele militare ale Imperiului.

După formarea poporului român, în secolele IX-X, odată cu constituirea celor dintâi formațiuni de tip statal atât la sud, cât și la nord de Dunăre, apar și primele însemne heraldice românești și, odată cu acestea, lacunare și disparate informații privind „steagul cel mare“ care, în limbajul vremii, desemna simbolul vexilologic al statului. În afara „Steagului cel Mare“ existau și diferite steaguri ale cetelor boierești, fiecare în culori și cu reprezentări heraldice specifice. Mai târziu, existau diferite drapele și stindarde ale unităților militare. Uneori, domnitorii aveau propriul lor steag care îmbina elemente ale stemei personale cu stema țării.

„Steagurile cele mari“ au reprezentate pe pânză elemente heraldice ale stemei, brodate sau pictate. Culoarea de bază a steagului Moldovei este, în general, roșu, iar cea a Țării Românești alb sau o culoare deschisă (alb-gălbui), dar există și excepții. O astfel de excepție o reprezintă chiar prima știre scrisă, în care este descris un astfel de steag de pe vremea domnitorului Vlad Vintilă de la Slatina (1532-1535) în care ni se spune că pânza era din mătase roșie pe care era brodată reprezentarea heraldică a stemei: pasăre cu capul conturat, având o cruce în cioc și stând pe un pisc de munte. Și steagul Moldovei, în perioada domniei lui Ștefan cel Mare, era tot roșu, având capul de bour cu stea între coarne și flancat de soare și lună.

După o relatare contemporană, delegația marilor boieri moldoveni prezenți la încoronarea lui Henric de Valois ca rege al Poloniei în 1574 avea un steag de culoare albastră pe care era redat bourul cu stea între coarne.

În jurul anului 1600, steagul Țării Românești sub domnia lui Mihai Viteazul era alb având pictat un corb ce ținea în cioc o cruce dublă, stând deasupra unei ramuri de ienupăr verde, în timp ce steagul Moldovei sub Ieremia Movilă era roșu, cu imaginea bourului având o stea între coarne, flancat de două semiluni, pictate în galben; marginea steagului era pictată cu galben și avea înscris numele și titulatura voievodului și data la care a fost făcut.

Cromatică din unele portrete, scene și chenare ale manuscriselor din secolul al XVII-lea, precum și din alte capodopere ale școlilor de miniaturistică din Țările Române constituie dovezi ale întrebunțării cu predilecție ale celor trei culori: roșu, galben și albastru, în diferite nuanțe. Prima apariție a stemei Transilvaniei cu cele trei culori o găsim pe o hartă de la 1624. Cea dintâi mențiune documentară expresă a tricolorului folosit ca steag și intrând ca atare în compunerea armelor Transilvaniei datează din 1765.

În secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, în Țara Românească și Moldova, cele trei culori apar tot mai des în documentele emise în cancelariile domnești. Sub domniile lui Radu Mihnea, Matei Basarab, Vasile Lupu, Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu, se observă o adevărată „explozie” a folosirii celor trei culori.

Și steagul folosit de Tudor Vladimirescu în timpul mișcării revoluționare din 1821 a fost făcut pe modelul steagurilor ostășești ale Evului Mediu. Pânza, din mătase albă, avea pictată central, Sfânta Treime flancată de doi sfinți militari (Sf. Mucenic Gheorghe și Sf. Theodor Tiron). Sub Sf. Treime, într-o cunună ovală din frunze de laur, era acvila cruciată a Țării Românești. Sub stemă era înscrisă data când a fost citită.

Proclamația de la Islaz este socotită ca moment „oficial” al declanșării mișcării inițiate de slugerul Tudor Vladimirescu. Pe lângă flamura propriu-zisă sunt de amintit și ciucurii atârnați sub ogivă, așezați pe trei grupe, fiecare din acestea fiind formate din fire împletite mai lungi, acoperite până la jumătate de fire mai scurte. Fiecare din acești ciucuri erau reprezentați în două culori:

roșu/albastru, galben/albastru și galben/roșu, ansamblul lor creând impresia tricolorului.

Prima reunire a celor trei culori sub forma unor benzi separate, ca simbol vexilologic nu al principatului Țării Românești, ci al unităților miliției pământene și al navelor comerciale, datează din 1834, pe timpul domniei lui Al. D. Ghica. Benzile erau dispuse pe orizontală, cu fâșia roșie la partea superioară și cea albastră la partea inferioară. Pe galben, era pictată acvila cruciată, încoronată, ținând în gheare un buzdugan și o spadă, înconjurată de o cunună ovală din frunze de stejar și laur; în colțuri erau pictate acvile. Pornindu-se de la Hatișeriful din 1834, prin care sultanul aproba cele trei culori ca simbol vexilologic, adepții „Partidei Naționale“ vor vedea în acest tricolor simbolul național al tuturor românilor. Fără îndoială că această opțiune a fost puternic influențată de mișcarea națională pe care noile forțe politice ale burgheziei o promovau în întreaga Europă, modelul vexilologic fiind cel francez: albastru, alb și roșu. După acest model, Belgia adopta, la proclamarea independenței sale, steagul negru, galben, roșu; revoluționarii italieni – și apoi statul italian – verde, alb, roșu etc. În contextul revoluționar al anului 1848, cu arborarea noilor drapele tricolore ca simboluri ale unor state naționale și revoluționarii români, aflați la Paris la izbucnirea revoluției, vor arboră drapelul albastru, galben, roșu, cu albastru la hampă. Așa va fi și consfințit, ca drapel național, prin Decretul nr. 252 al guvernului provizoriu de la București, deși inițial apăruseră drapele tricolore cu benzile dispuse pe orizontală, așa cum fuseseră ele arborate de revoluționarii români din Ardeal, la Adunarea Națională de la Blaj din 26 aprilie. Nu se cunoaște motivul pentru care ardelenii au ales dispunerea culorilor pe orizontală; este posibil să fi fost un mimetism după tricolorul verde, alb, roșu al revoluționarilor maghiari.

Ca drapel național, tricolorul se impune în 1859, odată cu dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, dar în varianta dispunerii orizontale a benzilor de culoare.

Primul steag din 1859, aflat în uz până în 1862, a avut fâșia albastră plasată sus, apoi, în a doua perioadă a domniei lui Cuza, fâșia roșie a fost dispusă la partea superioară. Odată cu venirea domnitorului Carol I, din 1867, atât steagul țării, cât și drapelele și stindardele unităților militare vor avea benzile dispuse pe verticală, cu albastru lângă hampă. România se alinia astfel regulilor vexilologice europene pentru steaguri tricolore care au toate banda de culoarea cea mai închisă, culoarea „rece“, lângă hampă.

Trebuie făcută precizarea că între steagul național și drapelele unităților militare au existat întotdeauna și peste tot în lume diferențe. La noi, drapelele militare au avut redată stema țării pe centru și în colțuri sigla suveranului, pe când steagurile naționale, începând din 1872 când aceste aspecte sunt legiferate, nu. În 1948,

regimul comunist, pentru a încerca să îndepărteze cât mai mult din tot ce a însemnat tradiția națională, a înlocuit nu numai stema țării, rezultată din îmbinarea elementelor heraldice tradiționale, cu una nouă, de sorginte sovietică, dar a și plantat această nouă stemă pe tricolorul național.

În decembrie 1989 românii au rupt simbolul comunismului de pe steag și s-a revenit la ceea ce fusese steagul României din 1872 până în 1947.

Stud. cap. Adrian Roșian